

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Argumenta aliorum diluuntur. Memb. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

dilectionem illam mutua qua per essentiam ac voluntatem Pater & Filius seiplos, essentiam, ac Spiritum sanctum diligunt. Passivæ verò spirationis fundamentum proximum dixerim amorem essentialem, qui peculiari quadam ratione à Patre, & Filio Spiritui sancto, dum per voluntatem producit, communicatur.

Paternitas & generatio, item filio & natiuitas in diuinis vò presupponit supposita Patris sicut in humanis, sed illud constituant.

Secundum est, non sicut in humanis generatio, tamquam vera actio, presupponit suppositum, à quo emanet, & paternitas ac filio generationem tamquam rationem fundandis; ex qua resultant: ita rem habere in diuinis: quin potius generationem, tam actiuam quàm passiuam, seu (quod idem est) paternitatem & filiationem, secundum esse relationum paternitatis & filiationis, vñ cum essentia, & cæteris attributis absolutis, constituitur, ac distinguere supposita Patris & Filij, quod hoc loco in responsione ad quintum appellat D. Thomas *ferre secum distinctionem suppositorum*, & artic. 3. sequente appellat *ferre secum supposita*. Tantumdemque dicendum est de spiratione passiva.

Persona diuina promiscuè dici possunt constitutionibus, & originibus.

Tertium est, pronatucè dici posse personas constitui & distingui abinuenim relationibus originis, aut actibus notionalibus, originibus ipsi: quandoquidem idem omnino sunt in re formaliter ac virtute, eodemque modo ab essentia & attributis absolutis distinguuntur in esse substantiæ relatione incommunicabilis, ab aliis diuinis suppositis distinctæ. Quia tamen supposita diuina frequentius, tam in Scripturis, quàm à Patribus, significari consueverunt nominibus Patris, Filij & Spiritus sancti, quàm nominibus genitoris, geniti, siue nati: frequentius quoque dici consueverunt constitui relationibus originis, quæ abstracta sunt illorum priorum nomen, quàm actibus notionalibus, quæ sunt abstracta posteriorum nominum, ac commodatiusque constituitur diuinorum suppositorum significantur nominibus relationum, prout supposita ipsa nominibus Patris & Filij significantur, quàm nominibus actuum notionalium. Quamuis, quia etiam significantur nominibus, genitoris, & geniti, sæpe à Patribus constitui dicantur actibus notionalibus. Nam in primis Augustinus. 7. de Trinitate, cap. 6. & 7. pro eodem reputat genitum & Filium, genitorem & Patrem, atque adeo filiationem & natiuitatem, paternitatem & generationem actiuam. Et de fide ad Petrum Fulgentius: *Quia aliud, inquit, est genuisse, quàm natum esse, aliudque est procedere, quàm cecuisse, vel natum esse: manifestum est, quoniam aliud est Pater, aliud Filius, aliud Spiritus sanctus.* Vbi per actus rationales distinguit personas, pro eodemque relationes originis & originis ipsas reputat. Iustinus Martyr in expositione fidei Catholica aperte docet actibus notionalibus constitui, ac distingui personas. Idem docet Damascenus & Ambrosius testimoniis ad calcem membri primi relationis. Hilarius 4. de Trinitate à D. Thoma articulo sequenti in argumento, *sed contra* citatus, *Nihil, inquit, habet Filius, nisi natum, natiuitate autem est Filius.* Anselmus etiam in lib. de process. Spiritus sancti, cap. 1. affirmat, *Patrem & Filium originibus distinguunt abinuenim*, pro eodem reputans originis & relationes. Magister præterea in 1. dist. 26. asseruit, *proprietates personales esse generationem, natiuitatem, & processionem, quæ aliis, inquit, vocabulis paternitas, & filio nuncupantur.* Idem, si rem obserues reperies sæpe ita apud hos, quàm apud alios Patres.

In Deo præter essentiam & attributa

Quartum est. In Deo optimo maximo, præter essentiam & attributa absoluta in ea inclusa, nullam

aliam rationem formalem ex natura rei, etiam virtute, à reliquis distinctam reperiri, præter quatuor rationes formales relationum: quæ modò his, modò aliis nominibus significantur, prout à nobis infat rerum creaturarum concipiuntur, distinctione solum existente in mente concipienti, sine fundamento distinctionis in re concepta. Atque ita planè sentiunt Concilia & Patres, apud quos idem omnino sunt relationes diuinae, & actus notionales.

MEMBRUM IV.

Argumenta aliorum diluuntur.

Ad primam Scoti argum.

Superest respondeamus ad argumenta, quæ membris præcedentibus proposita sunt. Ad primum ergo Scoti responderet Bartholomæus Torres hoc loco, duo esse nomina relatiua propria Filio Dei, vnum nomen, *Filij*, alterum nomen, *Verbi*. Atque hoc secundum fuisse magis occultum in veteri Testamento, de eoque inquirere sapientem eo loco tamquam de occulto, quod postea per Ioannem apertissimè manifestatum est in nouo Testamento, dum dixit: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum.* Et infra: *Et Verbum caro factum est.* Caeteranus verò hoc loco responderet, *Filium duobus modis posse nominari, sicut & concipi, vno modo nomine exprimente quid est, significante Verbum, sicut est in se, atque hoc modo, inquit, sicut generatio filij est ineffabilis, iuxta illud Iai. 53. Generationem eius, quis enarrabit: ita quoque Filius est ineffabilis, nomenque eius est occultum. Imò verò nomen etiam Dei significans & exprimens Deum sicut est in se, delectus est iuxta illud: Cur quæris nomen meum, quod est mirabile? Atque de hoc nomine inquisiuit eo loco Sapientem. *Alio modo, inquit Caeteranus, posse nominari Filium nomine significante ipsum, non sicut est in se, sed ut nomina à nobis imposta significare eum possunt, nec de hoc nomine locutum eo loco sapientem, sed interrogazione ipsa nomen expressisse.**

Ad secundam

Ad secundum dicendum est, maiorem esse veram, quando relationes sunt accidentia: non verò quando sunt substantiæ, constituntque supposita, vt de relationibus diuinis explicatum est.

Ad tertiam

Ad tertium confirmati ratione responderetur: admittenda enim est maior, si sermo sit de relationibus, quæ sunt accidentia: non verò de iis, quæ sunt substantiæ, & quæ distinguunt constituntque supposita, quales sunt relationes diuinae.

Ad quartam

Ad quartum dicendum est, maiorem esse veram, quando vnum suppositum est ab alio per actionem ac mutationem intermedium: non verò quando, vnum suppositum esse ab alio, non aliud importat, quàm respectum eius, à quo aliud, ex parte vnius suppositi, & ex parte alterius, respectum eius, qui ab alio, iuxta modum præcedente membro explicatum.

Ad quintam

Ad quintum dicendum est, antecedens esse verum, quando generatio est mutatio: non verò, quando est respectus eius, à quo aliud per intellectum, vt est generatio diuina: tunc enim generatio terminatur ad suppositum quod vltimò constituitur ex proprietate relatiua vñ cum essentia absoluta. Ad primam verò probationem dicendum est, ad relationem non esse per se mutationem, neque relationem produci per se per mutationem: quo pacto intelligendus est Aristoteles eo loco; nullum tamen esse absurdum si esse Filij, quod ita est quippiam relatiuum, vt includat absolutum, per se primo producat in diuinis, vbi productio non est actio, sed

sed respectus eius, a quo alius per intellectum, praesupposita cognitione essentiali modo explicato. Ad secundam vero probationem negandum est, esse relationum Filij non esse substantiam. Est namque substantia, ut substantia, distinguitur contra accidens, & propterea includit intrinsecè diuinam essentiam, quae est substantia absoluta, ut ex dictis in superioribus patet.

Ad sextum. Ad sextum dicendum est, licet suppositum ex natura rei praesupponatur, & praetelligatur productioni, quae est vera actio & mutatio: non tamen praesupponi & praetelligi productioni, quae non est actio, sed respectus eius, a quo alius, apprehensus à nobis, ac significatus per modum actionis, completusque suppositum, in esse suppositi: talis autem est generatio diuina, ut explicauimus. Quare si antecedens intelligatur hoc secundo modo, negandum est: si vero primo modo, eo concessio, neganda est prima consequentia: eò quòd diuina generatio non sit vera actio & mutatio.

Ad septimum. Ad septimum negandum est antecedens: constituens enim solum praetelligitur constituto tamquam prius natura illo, in iis in quibus est constitutio ex natura rei, constitutentiæque sunt causae constituti: de eiusmodique constitutentibus & constitutis intelligendus est eo loco Aristoteles: non verò constituens praetelligi constituto in iis, in quibus non est constitutio ex natura rei, sed constituens & constitutum sunt idem, prorsus, solumque virtute, nostròque intelligendi more est constitutio. Quòd si in argumento esset sermo de praetellectione nostro intelligendi more sine fundamento in re talis prioritatis, tunc, admissis omnibus, negandum esset inde sequi, Filium non habere suam proprietatem personalem à Patre: noster namque intelligendi modus, quando non responderet fundamentum in re, nihil praetudicat rebus ipsis.

Ad fundamentum D. Bonaventurae negandum est relationes originis consequi origines ipsas, originemque esse rationes fundandi relationes in diuinis, ut ex dictis membro precedente satis est manifestum.

Ad primam rationem D. Thomae dici debet, licet origo significetur, & concipiatur à nobis ut forma extrinseca, quatenus concipitur, ut actio: non tamen esse re vera formam extrinsecam, sed intrinsecam: id quod nos ipsi intelligimus, sufficienterque probamus. Vnde ratio non tollit, quominus constituat supposita.

Ad secundam. Ad secundam neganda est consequentia: quia re vera non est actio, licet in modum actionis significetur, sed est ipsemet respectus, qui ex sententia D. Thomae constituit suppositum, ut explicauimus.

ARTICVLVS III.

Virum abstractis per intellectum relationibus à personis adhuc remaneant hypostasies.

PRIMA conclusio est. Si à personis abstractantur relationes per modum vniuersalis, ita scilicet, ut concipiatur sola essentia non concipiendo relationes, cognitione saltem confusa actuali, tunc neque ratio hypostasis, neque persona manet. Idem dic de actibus notionalibus, qui cum relationibus sunt prorsus idem.

Secunda conclusio. Si abstractione quasi mathematica, qua circulus abstrahitur ab aere, seorsimque concipiuntur circulus, & aë, concipiuntur seorsim

proprietatis non personalis, ut ratio spirationis actiua, & seorsim ratio Patris, praecise considerati à ratione spiratoris, aut ratio Filij, similiter praecise considerati à ratione spiratoris, remanet in Patre & Filio ratio hypostasis & personae. Si tamen abstraheretur eo modo proprietatis personalis, ita quòd seorsim conciperetur essentia, & seorsim paternitas, aut filiatio, non remaneret ratio hypostasis, aut personae.

ARTICVLVS IV.

Virum actus notionales praetelligantur proprietatibus.

Qua hoc loco dici poterant, dicta sunt articulo secundo, disputatione secunda.

QUESTIO XLII.

De personis in comparisonem ad actus notionales.

ARTICVLVS I.

Virum actus notionales sint attribuenti personis.

CONCLUSIO affirmat, estque non solum sanctorum Patrum & Conciliorum, sed etiam Scripturae sacrae, ut constat ex illo Psalmi 2. Ego hodie genui te. Eam probat D. Thomas, quia in diuinis personis distinctio attenditur penes originem vnius ab alia, quae origo conuenienter exprimitur per actus notionales, quales sunt generare, nasci, spirare, spirari, qui personis tribuuntur.

In solutionibus argumentorum habes id, quod saepe in superioribus inculcauimus, actus videlicet notionales & relationes idem prorsus esse ex natura rei, & neque virtute inter se distingui, sed solum penes modum concipiendi, & significandi. Habes item rationem eiusdem rei, videlicet, quando in emanatione vnius rei ex alia non interuenit motus, aut mutatio, originem vnius rei ex alia non esse aliud, quam habitudinem, & respectum eius, à quo alius, & qui ab alio per modum actionis, aut passionis significatur. Vnde actus notionales respectus sunt, & relationes, non verò actiones, aut passiones, nisi grammaticaliter, quoad modum significandi & concipiendi, ut in responsione ad tertium assererat D. Thomas.

Actus notionales sunt idem etiam virtute, & ratione rationata cum relationibus.

ARTICVLVS II.

Virum actus notionales sint voluntarij, & primo de Filij generatione.

DISPUTATIO I.

ANTEQUAM questio dirimatur nulla debent notari. Primum est. Voluntarium, ut 1. 2. quaest. 6. artic. 1. & 2. cum Aristotele, Gregorio Nysseno, & Damasceno definiuimus, esse id quod est à principio intrinseco cum additione scientiae, id est, quod mediata vel immediate est ab appetitu cognoscitiuo, siue is sensitiuus sit, siue intellectiuus. Vnde actus brutorum, qui ab eorum sensitiuo appetitu, videlicet

Alia
quae
relatio
Ad sextum
Ad septimum
Ad D. Bonaventurae
Ad primam
Ad secundam
Prima conclusio
Secunda